

SSC Weekly Focus

CRIMEA : ปฐมบทครั้งใหม่แห่งสงครามยะเยือก*

*** สงครามยะเยือก** ลือถึงการเผชิญหน้าครั้งใหม่ระหว่างมหาอำนาจ ๒ ฝ่ายที่อาจจะยืดเยื้อและใหญ่กว่าสงครามเย็น (Cold War) - “ไครเมีย” (Crimea) เป็นสาธารณรัฐปกครองตนเองแห่งเดียวของประเทศยูเครน ตั้งอยู่ทางตอนใต้บนชายฝั่งด้านเหนือของทะเลดำครอบคลุมถึงแหลมไครเมีย มีเมืองหลวงชื่อ ซิมเฟโรพอล (Simferopol) ซึ่งตั้งอยู่กลางแหลม ประชากรส่วนใหญ่ในไครเมียร้อยละ ๕๘ มีเชื้อสายรัสเซีย ร้อยละ ๒๔ มีเชื้อชาติยูเครน ร้อยละ ๑๒ เป็นชาวไครเมียพื้นเมืองเชื้อสายทหาร และที่เหลือเป็นกลุ่มที่มีเชื้อสายเบลารุสและโรมาเนีย จากสัดส่วนทางประชากร ทำให้ดินแดนแห่งนี้ค่อนข้างเปราะบางต่อการเกิดความตึงเครียดด้านการแบ่งแยกดินแดนเพื่อมาขึ้นตรงกับรัสเซีย และกระแสนี้ก็มีมากขึ้นเมื่อชาวไครเมียเชื้อสายรัสเซียเชื่อว่าหลังจากสามารถโค่นล้มนายวิกเตอร์ ยานูโควิช ประธานาธิบดียูเครนที่ฝักใฝ่รัสเซียลงได้ ฝ่ายขวาจัดที่ขึ้นครองอำนาจในกรุงเคียฟ เมืองหลวงของยูเครนอาจมีนโยบายกดขี่ชาวยูเครนเชื้อสายรัสเซียซึ่งเป็นคนส่วนน้อยในประเทศ

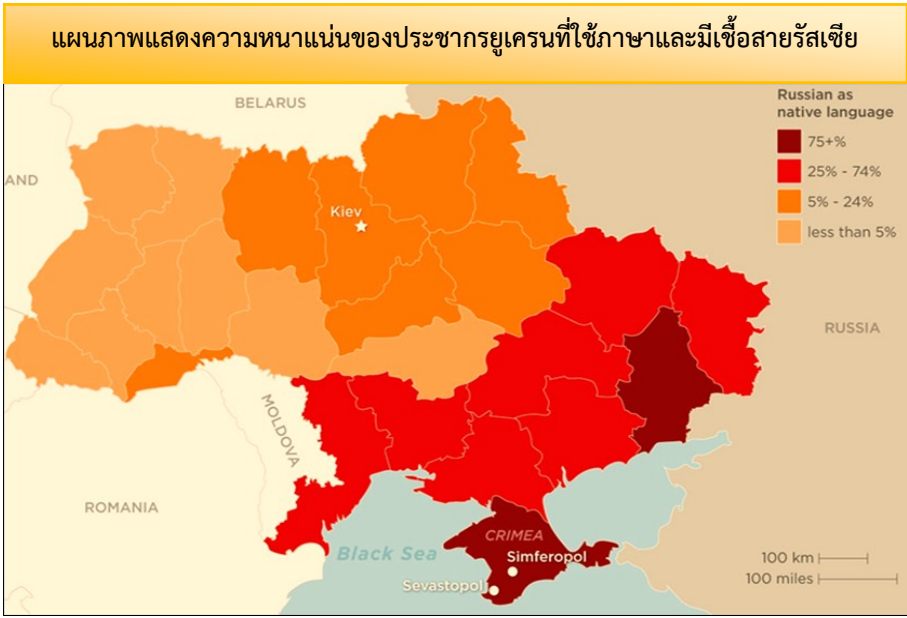
ตั้งแต่สหภาพโซเวียตล่มสลาย ไครเมีย (Crimea) คือ วิกฤตแรกที่สามารถนำไปสู่สงครามระหว่างซีกโลกตะวันตกกับตะวันออก หากรัสเซียผนวกคาบสมุทรในทะเลดำแห่งนี้กลับเป็นของตน มหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรในยุโรปย่อมคัดค้านถึงที่สุด ปรากฏการณ์ใหม่นี้จึงอาจเรียกได้ว่า “สงครามเย็นครั้งที่ ๒” ซึ่งหมายถึง การเผชิญหน้าระหว่างรัสเซียกับสหรัฐฯและโลกตะวันตก ต่างกับสงครามเย็นครั้งที่ ๑ ที่เป็นการแย่งชิงอิทธิพลระหว่างค่ายโลกเสรีที่นำโดยสหรัฐฯ กับค่ายคอมมิวนิสต์ที่มีสหภาพโซเวียตและจีนสังกัดอยู่

การทำประชาติของไครเมียที่สอบถามประชาชนในไครเมียว่าต้องการจะรวมเข้ากับรัสเซียหรือจะอยู่กับยูเครนเช่นเดิมแต่มีอิสระในการดูแลตนเองมากขึ้น ผลการลงประชามติในดินแดนไครเมียอย่างไม่

เป็นทางการเมื่อวันที่ ๑๖ มี.ค.ที่ผ่านมา ปรากฏว่า คนส่วนใหญ่ราวร้อยละ ๙๕.๕ เห็นชอบที่จะให้แยกตัวออกจากยูเครน อย่างไรก็ตามหากผลการลงประชามติเป็นไปตามที่คาดไว้ ไครเมียก็ยังไม่เป็นส่วนหนึ่งของรัสเซียโดยทันที เพราะขั้นตอนดังกล่าวอาจใช้เวลานานถึง ๑ ปี ในการจัดตั้งรัฐบาลและสร้างความมั่นใจกับประชาชนว่า การแยกตัวครั้งนี้จะไม่เกิดวิกฤตด้านการเงิน หรือระบบกฎหมายในไครเมียในอนาคต

รัสเซียกับผลประโยชน์ในไครเมีย

ยูเครนได้รับเอกราชเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๔ และไครเมียได้สิทธิ์เป็นสาธารณรัฐปกครองตนเองภายใต้ยูเครนเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๕ ด้วยสภาพทางภูมิยุทธศาสตร์จึงทำให้ไครเมียมีความสำคัญต่อรัสเซียในหลายมิติ คือ

๑. การเป็นที่ตั้งฐานทัพเรือทะเลดำของรัสเซีย (Black Sea Fleet) ซึ่งมีส่วนสำคัญในการทำให้รัสเซียชนะ The Russo-Georgian War ในปี พ.ศ.๒๕๕๑ มาแล้ว ในปี พ.ศ.๒๕๕๓ สภาของรัสเซียจึงได้ขยายสัญญาเช่าท่าเรือเซวาสโทโพลกับยูเครนออกไปอีก ๒๕ ปี แลกเปลี่ยนกับการลดค่าก๊าซจากรัสเซียให้ยูเครนร้อยละ ๓๐

๒. การเป็นเส้นทางก๊าซธรรมชาติสู่ยุโรป แม้รัสเซียจะเป็นผู้กุมจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญเรื่องพลังงานและการขนส่งพลังงานไปสู่ภูมิภาคยุโรป แต่ท่อขนส่งก๊าซธรรมชาติจากรัสเซียส่วนใหญ่ผ่านทางยูเครนโดยเฉพาะในโครเมีย ในมิตินี้ นับว่าเป็นประเด็นที่อ่อนไหวมากสำหรับรัสเซียเพราะงบประมาณการใช้จ่ายของรัสเซียมากกว่าร้อยละ ๕๐ มาจากรายได้จากการขายพลังงานในตลาดยุโรป หากมีการปิดท่อส่งก๊าซในโครเมียย่อมกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของรัสเซีย ประกอบกับรัสเซียได้วางท่อส่งก๊าซจากทะเลดำมายังยุโรปเพิ่มอีกหนึ่งสายตั้งแต่ปี ๒๐๑๒ และจะเสร็จสิ้นภายในปี ๒๐๑๕

๓. ด้านความไว้วางใจ ตลอดหลายปีที่ผ่านมา NATO พยายามดึงยูเครนเข้ามาเป็นสมาชิก ซึ่งรัสเซียพยายามขัดขวางเต็มที่ เพราะหากยูเครนถูกดึงเข้าเป็นสมาชิก NATO อาจเป็นโอกาสให้กองทัพเรือ NATO เข้ามาใกล้ฐานทัพเรือรัสเซียที่โครเมีย และ NATO อาจวางกองกำลังในยูเครนที่มีพรมแดนติดกับรัสเซีย อีกทั้งในเวลานั้นยูเครนอาจไม่ยอมให้รัสเซียเข้าฐานทัพเรือที่โครเมียอีกต่อไป ซึ่งจะกระทบต่อพลังอำนาจทางทะเลและความมั่นคงทางทหารของรัสเซีย

หนทางต่อไปและบทเรียนสำหรับโลก

หลังจากที่เขตโครเมียอยู่ในการควบคุมร่วมระหว่างรัฐบาลโครเมียกับกองทัพรัสเซียตามการร้องขอความช่วยเหลือของนายเซอร์ตี อักสียอนอฟ ซึ่งเป็นผู้นำคนใหม่ของโครเมียที่ส่งไปยังรัสเซีย ให้ช่วยรับรองสันติภาพและความสงบของโครเมีย ล่าสุดประธานาธิบดีวลาดิเมียร์ ปูติน แห่งรัสเซีย ขอให้สภาสูงให้อำนาจในการใช้กองกำลัง รับมือกับสถานการณ์พิเศษในยูเครนและภัยคุกคามต่อชีวิตของชาวรัสเซีย โดยขออนุมัติใช้กำลังทหารรัสเซียกับดินแดนยูเครน จนกว่าสถานการณ์ทางการเมืองในยูเครนจะกลับสู่ภาวะปกติ

ทันทีที่โครเมียถูกควบคุมจากรัสเซีย กลุ่มผู้นำจากชาติตะวันตก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ เยอรมนี และโปแลนด์ ประกาศจุดยืนร่วมกันว่ารัสเซียรุกรานยูเครน “ละเมิดอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดน” และประกาศว่าจะตอบโต้รัสเซียด้วยการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจและทางการทูต โดยยังไม่พิจารณาเรื่องการใช้กำลัง

จึงเกิดคำถามว่ารัสเซียจะบุกยูเครนส่วนที่เหลือหรือไม่ โดยเฉพาะพื้นที่ยูเครนตะวันออก ซึ่งประชากรจำนวนมากก็มีเชื้อสายรัสเซีย พูดภาษารัสเซีย เศรษฐกิจท้องถิ่นผูกโยงกับรัสเซียอย่างใกล้ชิด ซึ่งรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศของอังกฤษกล่าวยอมรับด้วยความกังวลว่า นอกจากควบคุมโครเมียแล้ว รัสเซียอาจเคลื่อนกำลังเข้าไปในส่วนอื่นของยูเครน ซึ่งจะยิ่งทำให้สถานการณ์วิกฤตกว่าเดิม

หากมหาอำนาจทั้ง ๒ ขั้ว ไม่มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาย่างประนีประนอม ก็อาจเกิดปัญหาใหม่ที่ไม่คาดฝันได้ คือ "สงคราม" โดยประเทศยูเครนและประชาชน จะต้องรับชะตากรรมเป็นลำดับแรก

การมองหาแนวทางที่ปลอดภัยสำหรับยูเครนที่จะรอดพ้นจากวิกฤตนี้ได้ นอกจากการยอมรับและปรับความเข้าใจกันของคนในชาติแล้ว มหาอำนาจทั้ง ๒ ขั้ว จะต้องไม่สร้างเงื่อนไขที่จะนำไปสู่ความรุนแรงเพิ่มขึ้น ดังนั้นวิกฤตการณ์เมืองที่เกิดขึ้นในยูเครนเวลานี้ จึงเป็นเรื่องที่เราต้องติดตามและศึกษาถึงสาเหตุและที่มาของปัญหาอย่างถ่องแท้ เพราะโลกทุกวันนี้ ได้เชื่อมต่อกัน (Interconnected World) อย่างซับซ้อน ปัญหาของประเทศหนึ่งจึงสามารถส่งผลกระทบต่ออีกประเทศหนึ่งไปถึงระดับภูมิภาคอย่างรวดเร็ว ความแตกแยกของคนในยูเครน จึงเป็นตัวอย่งบทเรียนสำคัญในโลกประชาธิปไตยสมัยใหม่ที่ต้องเรียนรู้.....

ข้อมูลอ้างอิง

- * ดร.ปานปรีย์ พหิทธานุกร. วิกฤติยูเครน"ไทย"จำเป็นต้องศึกษา. วันพุธ ที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๗.
- * <http://www.oknation.net/blog/pamprree>
- * ชาญชัย คุ่มปัญญา. “ทำไมรัสเซียถึงต้องแทรกแซงโครเมีย?”. เนชั่น แชนเนล วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๗.
- * http://www.nationchannel.com/main/programs/One_World/20140305/378397610/
- * ชาญชัย คุ่มปัญญา. เกมรุกของปูตินกับข้อวิพากษ์ต่อสถานการณ์ในยูเครน, ๙ มีนาคม ๒๐๑๔. คอลัมน์ “สถานการณ์โลก” ไทยโพสต์ ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๖๓๓๓.